

Az 1968. évi üzemi méretű kísérletek alapján megállapíthatjuk, hogy az Ef iskolázás gyomtalanítására az Arezin és Merkazin használata a célszerűbb, mivel ezeknél nem kell tartani a 2,4 D esetleges káros hatásától. A tölgyvetésekben a K—64 és a Merkazin együttes használata a célravezetőbb. Itt a kelés előtti permetezés miatt nem jelentkezhethet a K—64, 2,4 D komponensének káros hatása és ugyanakkor olcsóbbasága mellett gyomirtó hatása erősebb, mint az Areziné.

Чебуи Ш.: ХИМИЧЕСКАЯ БОРЬБА С СОРНЯКАМИ В ПОСЕВАХ ДУБА И В ШКОЛЬКАХ СОСНЫ ОБЫКНОВЕННОЙ

На основании опытов 1968 года, произведенных в производственных масштабах, можно установить целесообразность применения в борьбе с сорняками АРЕЗИНА и МЕРКАЗИНА, при этом не нужно опасаться вредного действия 2,4—Д. В посевах дуба совместное применение К—64 и МЕРКАЗИНА наиболее целесообразно. Это гораздо дешевле и действие гербицида сильнее, чем АРЕЗИНА.

Czebei S.: CHEMISCHE UNKRAUTBEKÄMPFUNG IN EICHENSAATEN UND KIEFERNVERSCHULUNGEN.

Auf Grund der Grossversuche 1968 wurde festgestellt, dass zur Unkrautbekämpfung der Kiefernverschulungen AREZIN und MERKAZIN zweckmässig angewandt werden können, da eine eventuelle Schädigung von 2,4 D nicht zu befürchten ist. Bei Eichensaaten ist der gemeinsame Einsatz von K—64 und MERKAZIN am Platze, da K—64 nicht nur billiger als MERKAZIN ist, sondern auch eine stärkere herbizide Wirkung hat.

Új hazai fatermési táblák

DR. SOLYMOS REZSŐ

Az erdőgazdálkodás fő célkitűzése a fatermelés. A többoldalú hasznosításra való helyes törekvés a társadalmi szükségletek változásának hatására sok olyan produktumot vár az erdőktől, amely növeli e gazdasági ágazat szerepét. A fának, mint nyersanyagnak a megtermelése ennek ellenére a jövőben is az első feladat marad. A fát azonban nem mindenáron, hanem gazdaságosan kell megtermelni. Ezen túlmenően igazodni kell a várható igények alakulásához. A rendelkezésre álló erdőterületet azokkal a fafajokkal kell elsősorban hasznosítani, amelyek iránt feltehetően a jövőben is a legnagyobb lesz a kereslet. A piaci és ármechanizmusokat ezért már a fafajpolitika kialakításában is figyelembe kell venni. Ez azt jelenti, hogy az adott termőhelyre telepíthető fafajok közül azt kell választani, amely a legnagyobb és legértékesebb fatermést a legkisebb ráfordítás mellett képes elérni, ugyanakkor fája iránt a piacon megfelelő kereslet mutatkozik majd.

A gazdaságosan korszerű fatermelés, valamint az elegendő faipari kapacitás megteremtése nem nélkülözheti az erdők jelenlegi és várható fatermésének ismeretét. A gazdasági célkitűzéseknek megfelelő optimális döntések előfeltétele a különböző fafajok fatermési mutatóinak összehasonlító értékelése. Az erdők fatermése társadalmi termék, az élőfakészlet a nemzeti vagyon alkotórésze. Ennek pontos számbavétele nemesak az ágazat, hanem az egész népgazdaság termelési arányainak helyes kialakítása érdekében is fontos.

Az itt felsoroltakon kívül még számos érveléssel lehetne igazolni azt, hogy az erdők és az egyes fafajok jelenlegi és várható fatermésének meghatározása a legjelentősebb feladatok közé tartozik. Ennek tudatában kezdte el 1961—62-ben az Erdészeti Tudományos Intézet (ERTI) az egész ország területén valamennyi fő állományalkotó fafajunk fatermésének kutatását. Az első lépést jelentő kutatási metodikát és tervet kiváló szakembereinkkel szélesebb körben megvitattuk. 1961 decemberében az ERTI Kutató Tanácsa ezzel a témával foglalkozott. Messzemenően egyetértett a fatermési kutatások országos jellegű kifejlesztésé-

vel. Voltak, akik nem tartották megvalósíthatónak, hogy az e téren mutatkozó lemaradást, 1100—1200 hosszúléjratú kísérleti terület létesítését, a fő állományalkotó fafajaink új fatermési tábláinak elkészítését egy évtized alatt, 1972-ig meg tudjuk oldani. Ebből az évtizedből hat év, 1968-cal együtt eltelt. Az új gazdasági mechanizmusban a kutatás hatékonyságának fokozására az eddigieknél is nagyobb súlyt fektetünk. Ezért röviden ismertetem a fatermési kutatásoknak azokat az eredményeit, amelyeket az elmúlt hat évben (1962—1968) az ERTI-ben elértünk. Ezeket a következő csoportosításban lehet összefoglalni: 1. Kísérleti bázis megteremtése a hosszúléjratú kísérleti területek létesítésével. 2. Új fatermési táblák szerkesztése a fő állományalkotó fafajokra. 3. Fatermési összehasonlító vizsgálatok megindítása. 4. Korszerű állománynevelési irányelvek kidolgozása az egyes fafajok növekedési menetének és várható fatermésének figyelembevételével. 5. Az állománynevelési eljárások racionalizálása a célszerű munkaszervezet, a gépesítés és a kemizálás lehetőségeinek fokozása által.

Az itt felsoroltak közül az első hármat szeretném bővebben kifejteni.

1. *A kísérleti bázis megteremtése hosszúléjratú kísérleti területek létesítésével.*

A faállományok és az egyes fák fatermésének változását legcélszerűbben állandó kísérleti területeken lehet mérni. Ezért munkánk első szakaszának fő célja olyan kísérleti bázis létrehozása volt, amely megfelelően állandósított hosszúléjratú kísérleti területekből áll. Eredeti tervünkben 1100—1200 kísérleti terü-

1. ábra. *Lúcfenyő fatermési kísérleti terület a Mátrában*

let létesítése szerepelt. Az állományszerkezeti és termőhelyi viszonyok változottsága miatt az adatok megbízhatóságának növelése érdekében azonban fel kellett emelnünk ezt a számot 1600-ra. 1968 végéig 1564 területet létesítettünk 589 ha-on. Több mint félmillió, olajfestékkal sorszámozott fát törzskönyvezünk. Ezek felvétele és minősítése útján mintegy hatmillió fatermési faállományszerkezeti adatot gyűjtöttünk be (1. ábra).

Ez a kísérleti bázis képezi munkánk jelenlegi és jövőbeni alapját. Európai viszonylatban is kiemelkedő lehetőségeink vannak a fatermési kutatási problémák kellő színvonalú megoldására. A nemzetközi együttműködés keretében bekapcsolódtunk a KGST tagállamok és a szocialista államok közös fatermési és erdőnevelési kutatásába. Részt veszünk a IUFRO erdőművelési szekciójának különböző munkabizottságaiban. Így a hazai kísérleti bázis adatai mellett nemzetközi összehasonlítások lehetőségeivel is rendelkezünk.

2. Új fatermési táblák szerkesztése a fő állományalkotó fafajokra.

Munkánk gyakorlati eredményei új fatermési táblákban jelentkeztek. Közismert, hogy az eddig alkalmazott Greiner-féle fatermési táblák 80 évvel ezelőtt az ország erdeinek csak egy kis hányadát képviselő erdőbirtokra készültek. Ezek erdőgazdálkodásunk mai követelményeinek már nem felelnek meg.

A kísérleti területek egyharmadának kiértékelése után már 1963—64-ben jeleztük, hogy: a) erdeink élőfakészlete nagyobb, mint amennyit üzemterveink a Greiner-féle fatermési tábla alapján kimutatnak, b) a kitermelhető fatömeg szintén meghaladja az engedélyezett mennyiséget egyrészt az élőfakészlet meghatározásának pontatlansága, másrészt a nevelővágások kellő erélyének hiánya és egyéb okok miatt, c) tartalék fakészlettel rendelkezünk, d) a Greiner-féle fatermési táblák nem felelnek meg mai viszonyainknak, új fatermési táblákat kell készíteni, e) a jövőben nemcsak a főállomány, hanem az egész állomány és az *összesfatermés* adatait is vizsgálni kell a különböző fafajok fenntartásának és telepítésének helyes elbírálása érdekében. Ezek a megállapítások több vonatkozásban megegyeznek kiváló erdőművelési és erdőrendezési szakembereink korábbi, vagy jelenlegi álláspontjával.

A felsoroltak még inkább ösztönöztek bennünket az új fatermési táblák mielőbbi megszerkesztésére. Ennek eredményeként a kísérleti területek első felvétele alapján a következő fatermési táblákat készítettük el:

1. 1962. Vörös tölgy (országos). Szerkesztette: dr. Birck Oszkár.
2. 1965. Erdeifenyő (NyD). Szerk.: dr. Solymos Rezső.
3. 1966. Bükk (Zala). Szerk.: Mendlik Géza.
4. 1967. Lucfenyő (országos). Szerk.: dr. Solymos Rezső.
5. 1967. Bükk (országos). Szerk.: dr. Birck O.—Mendlik G.
6. 1968. Óriás nyár (országos). Szerk.: dr. Szodfridt István.
7. 1968. Fűz (országos). Szerk.: Palotás Ferenc.
8. 1968. Gyertyán (országos). Szerk.: Béky Albert.
9. 1969. Feketefenyő (Alföld). Szerk.: Faragó Sándor.
10. 1969. Feketefenyő (hegyvidék). Szerk.: Kovács Ferenc.

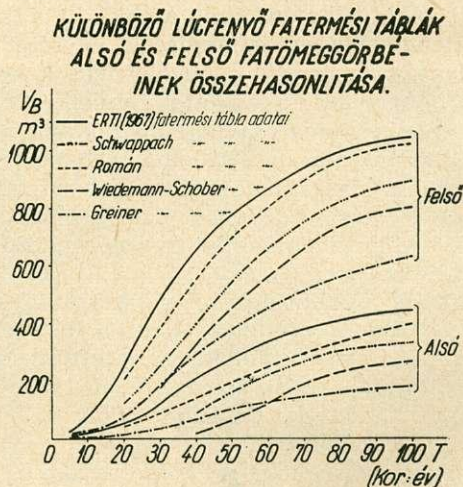
1972-re már ismételt felvételek alapján is szerkesztünk fatermési táblákat.

Tervünkben a következők szerepelnek:

11. 1969. Kocsányos tölgy (országos). Szerk.: dr. Kiss Rezső.
12. 1969. Feketefenyő (országos). Szerk.: dr. Solymos Rezső.
13. 1970. Erdeifenyő (országos). Szerk.: dr. Solymos Rezső.
14. 1971. Nyárák (országos). Szerk.: dr. Szodfridt István.
15. 1971. Csertölgy (országos). Szerk.: Hajdú Gábor.
16. 1972. Kocsánytalan tölgy (országos). Szerk.: Bogyay János.

Ezek szerint a jelentősebb fafajokra már elkészültek, illetve 1972-ig elkészülnek az ERTI-ben az új fatermési táblák. Munkánk során felhasználtuk és a jövőben is szeretnénk felhasználni a fatermési táblákkal foglalkozó hazai és külföldi kutatók eredményeit, valamint az erdőrendezősek kiegészítő adatait.

Az eddig alkalmazott Greiner-féle és az új ERTI fatermési táblák adatai között jelentős eltérés tapasztalható. Példaként említem meg azt, hogy amíg Greiner az I. fatermési osztályban 50 éves korban az erdeifenyő főállományra 341 m³/ha fatömeget mutat ki, addig az ERTI fatermési táblában erre 476 m³/ha, az egész állományra pedig 600 m³/ha szerepel. 100%-os sűrűséget feltételezve a főállomány esetén 135 m³/ha, az egész állománynál pedig 259 m³/ha a különbség. Számunkra az egész állomány adatai adnak több vonatkozásban eligazítást és részben magyarázatot arra is, hogy miért lehetséges éveken át a kitermelhető fatömeget viszonylag erőteljesen növelni. Kétségtelen, hogy ennek oka elsősorban az új erdőtelepítésekben, a gyorsan növekvő fafajok felkarolásában és a korszerű erdőgazdálkodásban stb. van. Azonban már most szeretnénk előrejelezni azt, hogy: a kitermelhető fatömeg emelkedésében az új fatermési táblák alkalmazása esetén a fakészlet meghatározásából fakadó különbség összege fokozatosan csökken a növedékfokozó gyéritések fatömegével együtt. Az emelkedés mértéke ezért egy idő múlva feltehetően kisebb lesz.

Az előbbivel azonos eredményt kaptunk a lucfenyőre is. A 2. ábrából kitűnik, hogy a pont-vonallal ábrázolt Greiner-féle adatok erre a fafajra még a külföldi fatermési tábláknál is kisebb fatömeget mutatnak ki.

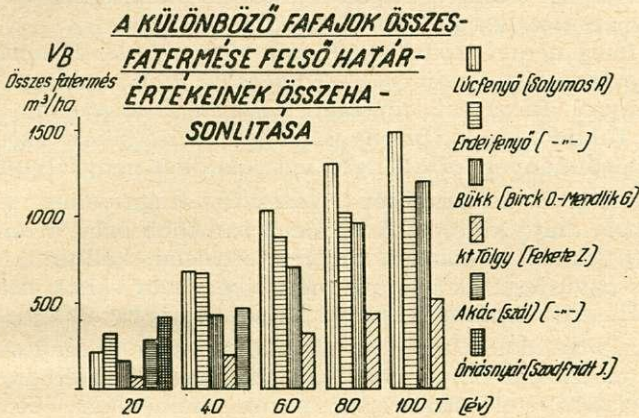
Az ismertetettekhez hasonló eltéréseket tapasztaltunk a többi fafajra készült új fatermési táblák adatainak összehasonlítása során is.

Itt kell megemlíteni azt, hogy fatermési tábláink adatsorai a jelenleg korszerűnek tartott állománynevelési irányelveket tükrözik. Különösen nagy súlyt fektettünk a törzsszám helyes megállapítására. A törzsszámcsökkentés mértéke és menete képezi a tisztítások és gyéritések alapját. A főállomány törzsszáma adatai irányt mutatnak a nevelővágások után visszamaradó állományrészre vonatkozóan. Kísérleteink során az állományszerkezeti tényezők közül a törzsszámcsökkentésnek és törzsszámtartásnak kiemelkedően fontos szerepet tulaj-

donítunk. Ez a fatermési táblákban is kifejezésre jut. Erdőnevelési kutatásaink alapját bizonyos értelemben a törzsszámcsökkentési, illetve törzsszámtartási kísérletek képezik.

3. Fatermési összehasonlító vizsgálatok megindítása.

A rendelkezésre álló anyag birtokában megkezdtük az azonos termőhelyre telepíthető különböző fafajok várható fatermésének összehasonlító vizsgálatát. A munka első eredményét a 3. ábrán mutatom be. Az ábra az egyes fafajok számára legkiválóbb termőhelyeken elérhető összesfatermést szemlélteti.

3. ábra

A fafajpolitikai kérdések eldöntéséhez, az optimális fafajmegválasztáshoz az ilyen jellegű adatok sok eligazítást nyújthatnak. A továbbiakban termőhely típuscsoportonként tervezzük a fatermési összehasonlító vizsgálatokat. Ezek eredménye a fatermesztés gazdaságosságának növelését segíti majd elő. A szocialista gazdaság követelménye a termelési alapok tervszerű és rendszeres kihasználása, ezért megvan a lehetőség arra, hogy hatékonyságuk optimálisan alakuljon. Ezt a lehetőséget a fatermési összehasonlító vizsgálatok nélkül kellő mértékben hasznosítani nem lehet. Ugyanakkor törekedni kell a faanyagok megtermelése során is az egyensúly elérésére. Ez azt jelenti, hogy a faanyagot, mint társadalmi terméket a kielégítésre váró társadalmi szükségleteknek megfelelő mértékben és összetételben kell a lehetőségek figyelembevételével előállítani. A fatermési kutatások eredményei ennek a mértéknek és összetételnek eléréséhez járulnak hozzá a rendelkezésre álló termelési tényezők függvényében.

A fatermési vizsgálatok jelentős anyagi befektetést igényelnek. A kutatási idővel arányosan növekszik az eredmények értéke és megbízhatósága. Az ismertett kérdések megoldásával a kutatásra fordított költségek a gazdasági eredményekben többszörösen térülnek vissza.